

Aika: 14.05.2020 klo 17:00 - 18:22

Paikka: Virtuaalokokous

LUETTELO KÄSITELLYISTÄ ASIOISTA

§	Otsikko	Sivu
13	Kokouksen järjestäytyminen	3
14	Viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat (kuntalain 92 §)	4
15	Liikuntavaliokunnan avustukset 2020	5
16	Nuorisotalon peruskorjaus, luonnossuunnitelmat	9
17	Kesäkauden 2020 ulkotenniskenttätoiminta	15
18	Kauniaisten liikkumisohjelma	17
19	Muut asiat	19

Liikuntavaliokunta

§ 13

14.05.2020

Kokouksen järjestäytyminen

LIIKV 14.05.2020 § 13

Liikuntavaliokunta

- toteaa kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
- valitsee pöytäkirjantarkastajan.

Päätös:

Liikuntavaliokunta

- totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi,
 - valitsi Ann-Charlotte Schalinin pöytäkirjantarkastajaksi.
-

Liikuntavaliokunta

§ 14

14.05.2020

Viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat (kuntalain 92 §)

LIIKV 14.05.2020 § 14

Valiokunta, sen puheenjohtaja tai toimialajohtaja voivat kuntalain 92 §:n ja hallintosäännön 24 § 1 momentin mukaan ottaa käsiteltäväkseen alaisen viranhaltijan toimivaltaan siirrettyssä asiassa tehdyn päätöksen, jollei KH, sen puheenjohtaja tai kaupunginjohtaja ole ilmoittanut asian ottamisesta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Kuntalain mukaan valiokunnan käsiteltäväksi ei kuitenkaan saa ottaa lain tai asetuksen mukaisia lupa-, ilmoitus-, valvonta tai toimitusmenettelyä koskevia asioita.

Valiokunnalle on kuntalain 92 §:n mukaisesti lähetetty viranhaltijoiden päätöspöytäkirjoja edellisen kokouksen jälkeen tehdyistä päätöksistä. Päätösluettelo on esityslistan **oheismateriaalina** luottamushenkilöiden Extrane-tissä. Puheenjohtajalle viranhaltijapäätökset on toimitettu sähköisesti hallintosäännön 25 §:n 3 momentin määräyksen mukaisesti.

Asia on otettava ylemmän toimielimen käsiteltäväksi sen ajan kuluessa, jossa 134 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus päätöksestä on tehtävä. Tämän varmistamiseksi valiokunnan jäsenten tulee ilmoittaa ennen kokousta sivistystoimenjohtajalle tai kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikölle ne viranhaltijapäätökset, joihin harkitsevat otto-oikeuden käyttämistä ja mielellään myös ne päätökset, joista muutoin toivovat lisätietoja kokouksessa.

Sivistystoimenjohtaja:

Valiokunta merkitsee tiedokseen oheismateriaalista ilmenevät päätökset ja päättää olla käyttämättä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liikuntavaliokunta

§ 15

14.05.2020

Liikuntavaliokunnan avustukset 2020

399/02.05.01/2019, 40/02.05.01/2019

LIIKV 14.05.2020 § 15

Lisätiedot:

liikuntapaikkapäällikkö Sari Sarpaneva, puh. 050 380 7687 etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kauniaisten kaupungin hallintosäännössä on säädetty liikuntavaliokunnan ratkaisultaan kuuluvaksi päättää toiminta-avustusten ja muiden avustusten myöntämisestä ja valvoa niiden käyttöä.

Liikuntavaliokunta on päättänyt kokouksessaan 8.2.2018 (§ 5) liikuntatoimintaan myönnettävien avustusten jakoperusteista (Kulttuuri- ja vapaa-ai-katoimen avustusten yleiset myöntämisperiaatteet 2015) ja käynyt läpi avustusperiaatteiden myöntämisperiaatteet ilman muutoksia 10.02.2020 (§ 3). Myöntämisperusteiden mukaan avustukset jaetaan toiminta-avustuksiin, kohdeavustuksiin ja henkilökohtaiseen urheilija-apurahaan.

Hakemuksen liitteineen on saavuttava kaupungin ilmoittamassa määräajassa kaupungin kirjaamoon. Myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä. Liikunta-avustusten kuulutusilmoitus julkaistiin paikallislehdessä (nro 4) sekä kaupungin kotisivuilla. Hakemukset liitteineen sekä edellisen vuoden tilitykset tuli jättää kaupungin kirjaamoon 31.3. klo 15.00 mennessä.

Vuoden 2020 avustusten jako

Valiokunnan talousarviossa on vuosittain varattu paikallisille liikuntayhdistyksille jaettavaksi talousarviokäsittelyn yhteydessä päätetty määräraha. Vuoden 2020 talousarviossa liikunta-avustuksiin on varattuna yhteensä 101 000 euroa. Määräaikaan mennessä toiminta-avustusta haettiin yht. 169 000 euroa, kohdeavustusta yht. 35 436 euroa ja henkilökohtaista urheilija-apurahaa yht. 9 060 euroa. Haetut avustuskäytöt ovat yht. 213 496 euroa.

Liikuntapalvelut on laatinut ehdotuksen avustusten jakamiseksi noudattaen voimassaolevia jakoperusteita.

Yhteenveto liikunta-avustuksia hakeneista yhdistyksistä ja haetuista avustuksista on **oheismateriaalina** (vain valiokunnan jäsenille).

Toiminta-avustusta hakivat seuraavat yhteisöt:

Grankulla svenska pensionärer rf
GrIFK Alpine r.f.
GrIFK salibandy ry.
Kauniaisten karate ry
OK 77 r.f.
GrIFK Handboll rf
Grani Tennis ry
Simmis Grani rf
Grankulla gymnastikförening rf

Liikuntavaliokunta

§ 15

14.05.2020

IFK Grankulla Ishockey Rf
FC Grani Airbags Rf
Kauniaisten taitoluisteluklubi ry (KaTa)
GrIFK Fotboll rf
Kauniaisten omaehtoisen liikunnan edistäjät r.y.
Espoon I Sporttiklubi
Gallträsk Segelsällskap r.f.

Kohdeavustusta hakivat seuraavat yhteisöt:

GrIFK salibandy ry.
GrIFK Alpine r.f.
OK 77 r.f.
Kauniaisten ratsastajat
Grani Tennis ry.
Gallträsk Segelsällskap r.f.

Urheilija-apurahaa voidaan myöntää kaupunginvaltuuston vahvistamista varoista Kauniaisissa pysyvästi asuvalle tai jatkuvasti toimivalle pääsääntöisesti nuorelle (alle 29-vuotiaalle) urheilijalle ja valmentajalle. Apurahan jaossa otetaan huomioon hakijoiden urheilulliset ansiot ja urheilullinen lahjakkuus. Määräaikaan mennessä urheilija-apurahaa haki kahdeksan hakijaa, yhteensä 9 060 euroa.

Liikuntapalvelut ehdottaa kuluvan vuoden talousarviossa varatun määrärahan kohdennettavan seuraavasti:

Toiminta-avustukset	92 100 €
Kohdeavustukset	5 700 €
Urheilija-apurahat	3 160 €
Yhteensä	100 960 €

Vuoden 2019 avustusten tilitykset

Liikuntavaliokunnan vuoden 2019 talousarviossa oli varattuna yhteensä 100 400 euroa liikunta-avustuksiin ja liikuntavaliokunta päätti jakaa vuonna 2019 liikunta-avustuksia kauniaislaisille liikuntatoimintaa harjoittaville yhteensä 100 400 euroa. Liikuntatoimintaan myönnettävien avustusten jakoperusteiden mukaan yhdistysten tulee toimittaa tilitys edellisen vuoden toiminnasta. Tilitykset vuodelta 2019 ovat toimittaneet seuraavat tahot:

FC Grani Airbags rf
Gallträsk Segelsällskap rf
Grani Tennis ry.
GrIFK Fotboll rf
GrIFK Handboll rf
GrIFK Ishockey rf
Kauniaisten omaehtoisen liikkumisen edistäjät
Grankulla svenska pensionärer rf
OK77 rf
GrIFK Alpine rf
GrIFK salibandy ry

Liikuntavaliokunta

§ 15

14.05.2020

Simmis Grani rf
Grankulla gymnastikförening rf
Kauniaisten taitoluisteluklubi ry
5 kpl urheilija-apurahoja saaneita henkilöitä

Sivistystoimenjohtaja:

Liikuntavaliokunta hyväksyy kauniaislaisille liikuntatoimintaa harjoittavien yhdistysten vuodelta 2019 toimitetut tilitykset muilta osin, paitsi Grani Tennis ry:n kohdeavustus siirretään käytettäväksi vuonna 2020.

Liikuntavaliokunta jakaa vuonna 2020 liikunta-avustuksia (toiminta- ja kohdeavustuksia) kauniaislaisille liikuntatoimintaa harjoittaville yhdistyksille yhteensä 97 800 euroa seuraavasti:

Toiminta-avustus (92 100€)

Grankulla svenska pensionärer rf	800 €
GrIFK Alpine r.f.	10 000 €
GrIFK salibandy ry.	10 000 €
Kauniaisten karate	1 300 €
OK 77 r.f.	1 300 €
GrIFK Handboll rf	10 000 €
Grani Tennis ry.	10 000 €
Simmis Grani rf	4 000 €
Grankulla gymnastikförening rf	10 000 €
IFK Grankulla Ishockey Rf	10 000 €
FC Grani Airbags Rf	500 €
Kauniaisten taitoluisteluklubi ry (KaTa)	7 000 €
GrIFK Fotboll	10 000 €
Kauniaisten omaehtoisen liikunnan edistäjät r.y.	5 000 €
Espoon I Sporttiklubi	200 €
Gallträsk Segelsällskap r.f.	2 000 €

Kohdeavustus (5 700 €)

GrIFK Salibandy ry.	1 200 €
OK 77 r.f.	500 €
Gallträsk Segelsällskap r.f.	4 000 €

Liikuntavaliokunta jakaa henkilökohtaisia urheilija-apurahoja vuonna 2020 seuraavasti:

Henkilö A	1 000 €
Henkilö B	300 €
Henkilö C	500 €
Henkilö D	260 €
Henkilö E	500 €
Henkilö F	600 €

.....

Valiokunta kävi keskustelua toiminta-avustuksista ja urheilija-apurahoista.

Liikuntavaliokunta

§ 15

14.05.2020

Jäsen Fagerlund ehdotti Jäsen Schalinin kannattamana, että asia palautetaan valmisteluun.

Päätös:

Asia palautettiin yksimielisesti uudelleen valmisteltavaksi.

Liikuntavaliokunta

§ 16

14.05.2020

Nuorisotalon peruskorjaus, luonnossuunnitelmat

173/10.03.02/2019

LIIKV 14.05.2020 § 16

Lisätiedot:
kulttuuri- ja vapaa-aika päällikkö
Anders Lindholm-Ahlfelt, puh. 050 366 4251
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kauniaisten nuorisotalo on valmistunut vuonna 1909 Kauniaisten ensimmäiseksi koulurakennukseksi. Rakennuksen rakennutti vuonna 1907 perustettu yksityinen Grankulla samskola, joka oli rakennuksen ensimmäinen ja pitkäaikaisin käyttäjä. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Waldemar Aspelin. Vuonna 1912 rakennusta laajennettiin arkkitehti Alarik Tawaststjeran laatimien suunnitelmien mukaisesti. Pienempiä laajennuksia tehtiin myös vuosina 1949 (H.A. Ekholm) ja 1954 (P.G. Gylden). Rakennus on peruskorjattu edellisen kerran vuosina 1977-80, jolloin se muutettiin nuorisotaloksi.

Kauniaisten nuorisotalon kerrosala on n. 1 140 m². Rakennuksen kantava runko on hirsirakenne. Vesikatto on peltikate. Rakennus on suojeltu sr-merkinnällä ja rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen ja vesikattojen rakennustaiteellisia ja historiallisia arvoja.

Hankkeen tausta

Kaupunginhallitus hyväksyi nuorisotalon peruskorjauksen tarveselvityksen 3.9.2018 (§ 129) korjausvaihtoehto 2 mukaisena ohjaamaan jatkosuunnittelua nuoriso- sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tarpeisiin. Valitun vaihtoehdon mukaisesti rakennus peruskorjataan ja ennallistetaan. Tarveselvityksen hyväksymisen jälkeen suoritettiin hankesuunnittelu. Hankesuunnittelussa tutkittiin tarkemmin rakenteiden kunto, jota varten kohteeseen teetettiin purkutyöurakka. Urakassa purettiin elinkaarensa päässä ollut talotekniikka sekä kantavia rakenteita peittävät pintarakenteet. Hankesuunnittelussa kartoitettiin tilan käyttö- ja toimintatarpeet ja esitettiin alustava tilaohjelma.

Hankesuunnittelu valmistui keväällä 2019. Yhdyskuntavaliokunta päätti käsitellessään hankesuunnitelman kokouksessaan 14.5.2019 (§ 54) esittää, että hankkeen jatkosuunnittelussa tulee erityisesti painottaa seuraavia seikkoja:

- *jatkosuunnittelun kilpailutuksessa ja toimeksiannoissa edellytetään hirsirakentamisen asiantuntemusta,*
- *hybridiratkaisun haitat ja hyödyt selvitetään huolellisesti, sekä*
- *hankkeessa tavoitellaan mahdollisimman taloudellista toteutustapaa.*

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2019 (§ 39) hankesuunnitelman ja myönsi hankkeen luonnos- ja toteutussuunnitteluun sekä toteutuksen käynnistämiseen 3 000 000 euron suuruisen määrärahan vuodelle 2020 ja hankkeen toteutukseen 3 840 000 euron suuruisen määrärahan vuodelle

2021. Lisäksi KV hyväksyi seuraavan ponnen:

- *Hyväksyessään nuorisotalon peruskorjauksen hankesuunnitelman, valtuusto edellyttää, että peruskorjauksen jatkosuunnittelussa nuorisovaltuusto otetaan mukaan suunnitteluun.*

Luonnossuunnittelu käynnistyi marraskuussa 2019. Suunnittelukokousten ohella on pidetty käyttäjäpalavereita sekä kaksi käyttäjän ohjaamaa ideatyöpajaa. Ideatyöpajaan ovat osallistuneet käyttäjäryhmien sekä nuorisovaltuuston edustajat. Työpajan tavoite on ollut hakea tiloille käyttömahdollisuuksia sekä toimintamuotoja. Suunnittelu on tehty tiiviissä yhteistyössä käyttäjän edustajan kanssa huomioiden tilojen käyttötarpeet ja toimintamuodot.

Nuorisotalon toiminta

Käyttäjä on laatinut tilojen käyttösuunnitelman (**ohesimateriaali**). Käyttösuunnitelmassa kuvataan tarkemmin tilojen käyttäjät ja toiminta.

Korjaustoimenpiteet

Luonnossuunnitelmissa esitetään rakennuksen perusteellinen korjaustyö, jonka laajuus vastaa hankesuunnittelussa esitettyä laajuutta.

Peruskorjausta ennakoivassa purkutyössä havaittiin vesikaton vuotojen ja rakenteiden epätiiveyden johdosta syntyneitä laho- ja mikrobivaurioita. Vauriot korjataan poistamalla vaurioitunut rakenne ja uusimalla se vastavalla rakenteella.

Maanvaraiset alapohjarakenteet uusitaan kokonaisuudessaan ja rakennetaan uudelleen nykymääräysten mukaisesti. Alapohjaan lisätään radon-poistojärjestelmä. Väli- ja yläpohjarakenteet uusitaan. Kantavat rakenteet säilyvät ja niitä tuetaan tarvittavassa laajuudessa.

Tiloihin palautetaan alkuperäisten tilojen mukaisia puupintoja, kuten lautalattioita, seinä- ja kattopanelointeja. Puupintojen palauttaminen tukee rakennuksen rakennushistoriallista arvoa. Rakennukseen lisätään sprinklerijärjestelmä, joka parantaa tilojen paloturvallisuutta. Lisäksi paloturvallisuutta ja julkisivuarkkitehtuuria parannetaan poistamalla pohjoisjulkisivun ulkoiset varatieportaajat, jotka korvataan sisälle rakennettavalla uudella poistumisportaalla.

Suunnittelu- ja korjaustöissä tullaan kiinnittämään erityisesti huomioita rakenteiden ilmatiiveyden toteuttamiseen. Ilmatiiveyden lisäämisellä parannetaan sisäilmaolosuhteita sekä energiatehokkuutta. Rakennuksen julkisivu- ja vesikatto uusitaan sekä ikkunat kunnostetaan. Yksi julkisivuun myöhemmin toteutettu sisäänkäynti poistetaan sisätilojen käytön tehostamisen vuoksi. Julkisivuun palautetaan alkuperäisiä ikkunajakoja. Rakennuksen pääsisäänkäynnin yhteydessä oleva kuisti rakennetaan uudelleen samalla, kun varmistetaan rakenteille aiheutuvan kosteuskuormituksen minimoiminen salaojittamalla myös sisäpihan alue kauttaaltaan.

Rakennuksen esteettömyyttä parannetaan rakentamalla mm. esteettömiä

wc-tiloja sekä esteetön hissi, joka mahdollistaa pääsyn kaikkiin kerroksiin. Pääsisäänkäynti korjataan esteettömäksi. Nuorisotalon pysäköintialueelle toteutetaan yksi sähköauton latauspiste sekä tehdään varaus useamman latauspisteen lisäämiselle jälkikäteen.

Luonnossuunnittelun aikana on korjaustoimenpiteistä käyty ennakkoneuvottelut rakennusvalvonnan, Helsingin kaupunginmuseon sekä Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa.

Korjaustoimenpiteet ja pohjakuvat on esitetty tarkemmin **oheismateriaalissa**.

Ilmanvaihdon toteuttaminen

Hankesuunnitteluvaiheessa tutkittiin mahdollisuutta toteuttaa ilmanvaihto hybridi-ilmanvaihto ratkaisulla. Tästä vaihtoehdosta luovuttiin, sillä toteutetuissa kohteissa oli havaittu, että järjestelmä ei tuottanut tiloihin riittäviä ilmamääriä hyvien sisäilmaolosuhteiden takaamiseksi.

Luonnossuunnittelua jatkettiin tutkimalla kahta eri toteutusvaihtoehtoa; painovoimainen ilmanvaihto ja koneellinen ilmanvaihto. Molemmat vaihtoehdot on tutkittu samoilla käyttäjämäärillä sekä lämmitysmuodolla. Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat tilojen samankaltaisen käytön mutta tarjoavat erilaiset sisäilmaolosuhteet.

Ilmanvaihtotavan valinta on tärkeä päätös, sillä ilmanvaihto vaikuttaa merkittävästi rakennuksen arkkitehtuuriin, sisäilman laatuun, energiankulutukseen sekä sisäilmaolosuhteisiin. Vaihtoehtojen vertailu on lyhyesti kuvattu alla. Ilmanvaihtotapoja sekä niiden elinkaarikustannuksia on kuvattu tarkemmin **oheismateriaalissa**.

Vaihtoehto 1: Painovoimainen ilmanvaihto

Painovoimaisessa ilmanvaihdossa raitisilma tulee sisään ulkoseinissä olevista korvausilmaventtiileistä ja poistuu hormivaikutuksen avulla hormikanavia pitkin ulos.

Painovoimainen ilmanvaihto on rakennusajankohdan mukainen ratkaisu ja siten se tukee kohteen rakennushistoriallista arvoa. Sisätilojen huonekorkeus voidaan toteuttaa alkuperäisen huonekorkeuden mukaisesti, sillä painovoimainen ilmanvaihto ei edellytä alakattorakenteiden rakentamista.

Ilmanvaihdossa voidaan hyödyntää olemassa olevia tuloilmasäleikköjä ja hormoneja, mutta tavoiteltu tilojen käyttäjämäärä edellyttää näiden rakenteiden merkittävää lisäämistä ulkoseiniin ja vesikatolle, jolloin sillä on merkittävä vaikutus rakennuksen julkisivuun. Painovoimainen ilmanvaihto perustuu paine-eroihin, minkä vuoksi se ei edellytä erillisen tekniikan rakentamista eikä sen toiminta siten kuluta energiaa.

Painovoimainen ilmanvaihto toimii optimaalisesti ulkoilman lämpötilan ollessa 10 astetta. Ilmanvaihdon toimivuuteen vaikuttaa merkittävästi myös tuulen voimakkuus ja sen suunta. Toiminnan pohjautuessa paine-eroihin, ei sisäilmaolosuhteisiin kuten hiilidioksidipitoisuuteen ja lämpötilan nou-

suun voida vaikuttaa. Kesäisin paine-eron ollessa pieni, ilmanvaihto ei toimi kuvatulla tavalla ja on todennäköistä, että sisäilmaolosuhteet ovat tuolloin huonot.

Huonetilaan tulevan raitisilman lämpötila on talvisin ulkolämpötilan mukainen ja siten se nostaa tilojen lämmityksen tarvetta. Vaikka painovoimainen ilmanvaihto itsessään ei kuluta energiaa, se edellä mainitusta syystä kuitenkin edellyttää laajemman maalämpöverkon rakentamista ja sen kustannusvaikutus energiankulutukseen ja investointiin on suuri.

Arvio painovoimaisen ilmanvaihdon ohella toimivan lämmitysjärjestelmän lämmitysenergian kulutuksesta vuositasolla on 592 MWh/a. Vuonna 2017 lämmitysenergian toteutunut kulutus kaukolämmöllä oli 500 MWh. Painovoimaisen ilmanvaihtojärjestelmän ohella toimivan maalämpöjärjestelmän arvioidaan kuluttavan vuodessa sähköenergiaa 208 MWh.

Painovoimainen ilmanvaihto edellyttää tilojen käyttäjiltä ja huoltohenkilökunnalta sopeutumista ja ymmärrystä painovoimaisen ilmanvaihdon toimintaperiaatteista, sen haitoista ja toimintaedellytyksistä. Kuitenkin vaihtoehto on huolto- ja ylläpitotoimiltaan kevyempi ratkaisu, sillä sen toteuttaminen ei edellytä raskasta teknistä järjestelmää.

Vaihtoehto 2: Koneellinen ilmanvaihto

Koneellisessa ilmanvaihdossa raitisilma tuodaan koneellisesti avustaen ilmanvaihtokanavia pitkin huonetilaan ja poistetaan koneellisesti poistoilmakanavia pitkin ulos.

Koneellisessa ilmanvaihdossa voidaan vaikuttaa sisäilmaolosuhteisiin riippumatta ulkoilman olosuhteista. Talvella tuloilma voidaan lämmittää poistoilmasta talteen otetulla lämmöllä, jolloin se ei aiheuta vedon tunnetta ja madaltaa muun lämmityksen tarvetta. Vastaavasti kesällä ilmaa voidaan jäähdyttää ja varastoida ylimääräinen lämpö maalämpökaivoihin. Kokoon-tumistilanteissa, kun ilmamäärän tarve kasvaa, voidaan tilan ilmanvaihtoa tehostaa. Vastaavasti tilojen ollessa poissa käytöstä voidaan ilmanvaihtoa vähentää.

Edellä kuvattu tarpeenmukainen ilmanvaihto sekä lämmön talteenotto mahdollistavat kohteen paremman energiatehokkuuden. Siten myös maalämpöjärjestelmä voidaan rakentaa suppeammin.

Arvio koneellisen ilmanvaihtoon liitetyn maalämpöjärjestelmän lämmitysenergian kulutuksesta vuositasolla on 236 MWh/a. Tällä saavutettaisiin lämmitysenergiassa 49% energiasäästö verrattuna vuoden 2017 kulutukseen. Koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän sekä siihen liitetyn maalämpöjärjestelmän arvioidaan kuluttavan vuodessa sähköenergiaa 112 MWh.

Koneellinen ilmanvaihto vaatii teknisten tilojen, ilmanvaihtokanavistojen sekä alakattojen rakentamista. Alakattojen rakentaminen madaltaa huonekorkeutta ja vaikuttaa siten tilan arkkitehtuuriin. Tämä ilmanvaihtotapa vaatii automatisointia sekä huolto-, seuranta- ja ylläpitotoimenpiteitä, jotta ilmanvaihto toimii tarpeenmukaisesti.

Uusiutuvan energian käyttö

Luonnossuunnittelussa on tarkemmin tarkasteltu maalämmön hyödyntämistä. Maalämmön huipputehon tarve tuotetaan kustannustehokkaimmin sähköllä. Kaukolämpöliittymästä luovutaan. Maalämmön toteuttaminen edellyttää sähköliittymän koon kasvattamista.

Energiatehokkuus

Kauniaisten kaupunki on asettanut tavoitteeksi olla hiilineutraali kunta vuoteen 2035 mennessä. Tämän mukaisesti kaupungin omistamien kiinteistöjen osalta tavoitellaan 25% energiansäästöä vuoteen 2035 mennessä.

Kohteen energiatehokkuutta parannetaan lisäämällä rakenteiden ilmatiiveyttä ja lämmöneristävyyttä. Suunnittelussa huomioidaan rakenteiden rakennusfysikaalinen toimivuus siten, että ilmatiiveys ja lisälämmöneristys eivät aiheuta puurakenteille kosteusteknistä haittaa.

Laitteissa ja varusteissa käytetään energiaa säästäviä malleja ja niiden toimintaa ohjataan tarpeenmukaisesti.

Valittavalla ilmanvaihtoratkaisulla on merkittävä vaikutus kohteen energiatehokkuuteen.

Rakennusosa-arvio

Hankesuunnitelman pohjalta laadittiin tavoitehintaperusteinen kustannusarvio, jossa hankkeen kustannusten suuruudeksi arvioitiin 6,84 M€ alv 0%. Luonnossuunnitelmien perusteella laaditaan tarkempi kustannusarvio rakennusosa-arviona. Kustannusarvion laatiminen on käynnissä ja se valmistuu 26.5.2020 mennessä yhdyskuntavaliokunnan käsittelyyn.

Kustannustasoon merkittäviä muutoksia ovat mm. hybridi-ilmanvaihdosta luopuminen, jolloin kustannuksia alentavat mm. hankkeesta poistuvat kanaalirakenteiden louhimis- ja rakennustyöt. Kustannustasoa tulee kuitenkin nostamaan luonnossuunnitteluvaiheessa laadittu poistumisreittimuutos sekä tarkemman suunnittelun myötä esiin nousseiden hirsirakenteiden tukemisen tarve.

Hankkeen jatko

Luonnossuunnitelmien hyväksymisen jälkeen hanketta tullaan jatkamaan rakennusinvestointihankkeiden toteutusohjelman mukaisesti toteutussuunnittelulla. Hankkeelle tullaan hakemaan rakennuslupa. Urakkakilpailutus käynnistetään syksyllä 2020 ja toteutus käynnistyy urakoitsijavalinnan jälkeen alkuvuodesta 2021. Urakan kestoksi arvioidaan 12 kk. Hanke valmistuu keväällä vuonna 2022.

Hankkeen toteutussuunnitteluun sekä toteutusta varten on hankesuunnitelmaa hyväksyttäessä myönnetty 3.000.000 euron suuruinen määräraha vuodelle 2020 ja 3.840.000 euron suuruinen määräraha vuodelle 2021. On mahdollista, että hankkeen kustannusarvio tarkentuu urakkakilpailutuksen yhteydessä.

Liikuntavaliokunta

§ 16

14.05.2020

Liikuntavaliokunnan lausunto

Liikuntapalveluiden näkökulmasta luonnossuunnitelmat vastaavat olemassa olevaan tarpeeseen. Luonnossuunnitelma sekä nuorisotalon toimintasuunnitelma, joka on laadittu nuorisotalon mahdollisia käyttäjiä kuullen, ovat hyvin linjassa keskenään ja tilaratkaisut palvelevat tarkoitusta. Nuorisotyön näkökulmasta on erittäin tärkeää, että nuorille on olemassa monipuoliset ja asianmukaiset tilat.

Liikunnan näkökulmasta on tärkeää, että nuorisotalo on suunniteltu nuoret silmällä pitäen ja nuoria kuullen. Tiloista voisi yleisellä tasolla todeta, että mitä monipuolisimmat ne ovat ja mitä monimuotoisemmin niitä voi muuttaa ja käyttää eri tarpeiden vaatiessa, sen parempi. Nuorisotalossa tulisi olla paljon edellytyksiä nuorille harrastaa ja kokeilla erilaisia toimintoja sekä kannustaa nuoria liikkumaan. Tila tulisi olla turvallinen, suvaitseva ja esteetön.

Nuorisotalon piha-alue tulisi myös rauhoittaa entistä paremmin nuorten käyttöön. Autojen liikkumista nuorisotalon sisäpihan välittömässä läheisyydessä tulisi rajoittaa ja pihapiiri tulisi suunnitella entistä paremmin palvelemaan nuorten tarpeita. Piha tulisi myös suunnitella niin, että se kannustaa nuoria liikkumaan, esimerkiksi nuorisotalon välittömässä läheisyydessä voisi tulevaisuudessa löytyä entistä paremmin palveleva monitoimikenttä nykyisen koripallokentän sijasta.

Nuorisotalon ilmanvaihdon vaihtoehtoiset ratkaisut vaikuttavat oleellisesti talon käyttöasteeseen, etenkin vuoden lämpimämpänä aikana. Painovoimaisen ilmanvaihdon varjopuoli on, ettei tilaa voida jäähdyttää riittävän tehokkaasti. Sekä luonnossuunnittelun aikana tehty sisälämpötilojen ja hiilidioksidipitoisuuksien simulointi, että käytäntö (silloin kun nuorisotalo oli käytössä) on osoittanut, että kesäaikaan nuorisotalon sisälämpötila saattaa nousta yli 35 °C. Työnantajan tulisi huolehtia siitä, että työntekijöille on osoittaa sellaiset työtilat, jotka eivät lähtökohtaisesti ylitä 28°C. Tämä tulisi siten huomioida ilmanvaihtojärjestelmää valittaessa.

Sivistystoimenjohtaja:

Liikuntavaliokunta merkitsee tiedoksi nuorisotalon peruskorjauksen luonnossuunnitelmat ja antaa omalta osaltaan edellä esitetyn lausunnon yhdyskuntavaliokunnalle edelleen käsiteltäväksi.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liikuntavaliokunta

§ 17

14.05.2020

Kesäkauden 2020 ulkotenniskenttätoiminta

533/12.04.02/2014

LIIKV 14.05.2020 § 17

Lisätiedot:

liikuntapaikkapäällikkö Sari Sarpaneva, puh. 050 380 7687
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kauniaisten ulkotenniskenttien käyttökausi on toukokuun alusta elokuun loppuun, sääolosuhteista riippuen jopa syys-lokakuun vaihteeseen. Kaupungin ja Grani Tennis r.y:n välisen sopimuksen mukaisesti yhdistys vastaa kentän hoidosta ajalla 2.5 - 31.8.

GT:n tulee esittää liikuntavaliokunnalle vuosittain ennen pelikauden alkua, viimeistään 31.3. mennessä, ehdotuksensa kesän ulkotenniskenttien kentämaksuista ja aukioloajoista. Liikuntavaliokunta päättää näistä viimeistään huhtikuun loppuun mennessä. Koulujen liikuntatuntien yhteydessä käytävistä vuoroista ei Kauniaisten kouluilta peritä käyttömaksua.

Grani Tenniksen valmennus- ja tenniskoulutoiminta painottuu kesäkaudella päivisin klo 9-15 välille, muulloin kenttä on vapaasti vuokrattavissa lukuun ottamatta ns. vakiovuoroja ja yhdistyksen omia "valmennusvuoroja". Yhdistys järjestää myös kesäkaudella 2020 lasten tenniskoulutoimintaa Kauniaisten ulkotenniskenttien lisäksi Targa arenalla edellisvuosien tapaan.

Kesäkauden viitteelliset aukioloajat

ma-su klo 9-22

Kesäkauden hinnat touko-elokuu

- 15 €/tunti
- Grani Tenniksen jäsenille 10 €/tunti
- koululaisille(opettaja varaa kentän) ilmainen

- vakiovuoro 150 €
- vakiovuoro jäsenille 100 €

- GT:n juniorit keskenään, varaamatta vuoroja ilmainen

- kesäkortti perheelle, ulkokentät 145 €
- kesäkortti perheelle, ulkokentät 185 €
(touko-elokuu) + halli (kesä-elokuu)

Tuntien varaus

Tunnit varataan ja maksetaan Playtomic -sovelluksessa älypuhelimella tai selaimella. Yhdistys vastaa pelimaksujen vastaanottamisesta ja pelivuorojen varauksista. Lisäksi yhdistys esittää, että seuran juniorit pelaavat maksutta pelikaverinsa kanssa ulkotenniskentillä, mikäli kenttä on vapaana.

Liikuntavaliokunta

§ 17

14.05.2020

"Maksutonta" vuoroa ei saa varata etukäteen. Tämä käytäntö mahdollistaa nuorten omaehtoisen pelaamisen ulkotenniskentillä mukavassa kaveriporukassa.

Sivistystoimenjohtaja:

Liikuntavaliokunta vahvistaa aukioloajat ja hinnat kaudelle 2020 seuraavasti:

Kesäkauden (2.5 - 31.8) viitteelliset aukioloajat

ma-su klo 9-22

Kesäkauden hinnat touko-elokuu

- 15 €/tunti
- Grani Tenniksen jäsenille 10 €/tunti
- koululaisille (opettaja varaa kentän) ilmainen

- vakiovuoro 150 €
- vakiovuoro jäsenille 100 €

- GT:n juniorit keskenään, varaamatta vuoroja ilmainen

- kesäkortti perheelle, ulkokentät 145 €
- kesäkortti perheelle, ulkokentät 185 €
(touko-elokuu) + halli (kesä-elokuu)

Tuntien varaus

Yhdistys vastaa pelimaksujen vastaanottamisesta ja pelivuorojen varauksista. Lisäksi seuran juniorit pelaavat maksutta pelikaverinsa kanssa ulkotenniskentillä, mikäli kenttä on vapaana. "Maksutonta" vuoroa ei saa varata etukäteen.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liikuntavaliokunta

§ 18

14.05.2020

Kauniaisten liikkumishjelma

157/12.04.00/2020

LIIKV 14.05.2020 § 18

Lisätiedot:

liikuntapaikkapäällikkö Sari Sarpaneva, puh. 050 380 7687
sivistystoimenjohtaja Heidi Backman, puh. 050 566 8800
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kauniaisten kaupungin strategian 2018-2022 mukaan ”Kauniainen edistää kaupunkilaisten aktiivisuutta ja liikkumista yhteistyössä yritysten ja yhdistysten kanssa”. Vuoden 2019 tavoitteen mukaan ”hyväksytään Grani Go -liikkumisen edistämishjelma”. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tavoitteisiin talousarviossa 2019 valtuustossa lisättiin vielä seuraava tavoite: ”sivistystoimi laatii liikunta- ja hyvinvointisuunnitelman vuosille 2019-2023. Suunnitelma pitää sisällään liikuntapaikkasuunnitelman.” Tämä Kauniaisten kaupungin liikkumishjelma vuosille 2020-2023 vastaa näihin tavoitteisiin. Tämän lisäksi on olemassa erillisiä hyvinvointisuunnitelmia.

Liikunta on kunnan peruspalvelu, jonka rakenteet ja sisällöt ovat muuttuneet merkittävästi viime vuosien aikana. Liikuntakulttuuri on laajentunut perinteisestä urheilusta kuntoilun kautta terveys- ja arkiliikuntaan. Liikunnan merkitys terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäjänä kaikissa ikäryhmissä on vahvistunut entisestään. Liikunnalla on myös merkittävä rooli sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa. Liikkumattomuus on vakava kansanterveydellinen haaste, jonka kustannusvaikutukset ovat vuositasolla Suomessa yli 3 miljardia € (Valtioneuvoston selonteko liikunnasta). Liikunnan edistäminen kuuluu kunnan kaikkien toimialojen tehtäviin. Kuntalaiset kohtaavat liikuntaharrastuksessaan ja arkiliikunnassaan kunnan kaikkien toimialojen ratkaisuja. Parhaimmat tulokset saadaan kunnan strategisten linjausten pohjalta tapahtuvalla toimialojen yhteistyöllä.

Kauniaisten kaupungin strategian tavoitteissa korostetaan kauniaislaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kaikilla toimialoilla sekä terveystoimen kaventumista 2018-2022. Kauniaisten liikkumishjelman tavoitteena on eri toimenpitein edistää kuntalaisten liikunnallista aktiivisuutta ja terveyttä, tukea poikkihallinnollista yhteistyötä sekä muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Suunnitelma sisältää ehdotuksia eri tahojen keskeisistä toimenpiteistä terveyttä edistävän liikunnan lisäämiseksi. Suunnitelman tarkoituksena on ohjata lähivuosien liikunnan kehittämistä kaikilla sen osa-alueilla sekä liikuntapaikkarakentamista. Suunnitelma luo pohjan liikunnan kehittämiseksi ja poliittiselle päätöksenteolle.

Liikkumishjelman tulevaisuuteen katsova liite on liikuntapalveluissa valmistelussa oleva Kauniaisten liikuntapaikkasuunnitelma. Liikuntapaikkasuunnitelman tarkoitus on toimia ohjenuorana ja alustavana suunnitelmana liikuntapaikkarakentamiselle laajassa mittakaavassa. Suunnitelman lopullinen versio on vallitsevasta pandemiatilanteesta johtuen jäänyt puolittiehen, esimerkiksi paikallisten liikuntaseurojen kuuleminen asiassa on vielä kesken. Liikuntaseuroille on annettu määräaika 15.5.2020, johon mennessä heidän tulisi toimittaa omat näkemyksensä sekä tulevaisuuden tarpeet liikuntapalveluille, jotta liikuntapaikkasuunnitelma voidaan saattaa liikuntava-

Liikuntavaliokunta

§ 18

14.05.2020

liokunnalle päätettäväksi.

Liite: Kauniaisten liikkumishjelma

Sivistystoimenjohtaja:

Liikuntavaliokunta pyytää kaupungin muilta valiokunnilta, nuorisovaltuustolta sekä vanhus- ja vammaisneuvostoilta lausuntoa Kauniaisten liikkumishjelmasta. Lausunnot pyydetään 14.8.2020 mennessä.

.....

Valiokunta kävi keskustelua ohjelman toimenpiteistä koskien sekä yritysten ja yhdistysten toimintaa että ohjelman seuranta ja raportointia.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liikuntavaliokunta

§ 19

14.05.2020

Muut asiat

LIIKV 14.05.2020 § 19

- Poikkeusolojen käytännöt ja exit-strategia
 - Sisäliikuntatilat avataan 1.6.
 - Palloiluhallin, jäähallin ja uimahallin asiakasmäärä on 50 henkeä kerralla.
 - Kuntalaisia tiedotetaan poikkeavista järjestelyistä.
- Valiokunta keskusteli uimahallin lipunmyynnin ja liikuntapaikkasuunnitelman tilasta sekä Padel yhtiön yhteydenotosta.
- Kokous 18.5. perutaan. Seuraava kokous järjestetään 9.6.

MUUTOKSENHAKUOHJEET

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Kauniaisten kaupungin kirjaamosta (katso yhteystiedot oikaisuvaatimusohjeen alla).

Muutoksenhakukiellot ja kieltojen perusteet

Kuntalain 136 §:n (410/2015) mukaan seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Pykälät: 13, 14, 15, 16, 18, 19

Muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälät ja lakiviittaukset:

Oikaisuvaatimusohje

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi kuntalain 134 §:n 1 mom. (410/2015) mukaan tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Pykälät: 17

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Työsopimussuhteeseen ottamisesta tai päättämisestä voidaan kuitenkin tehdä oikaisuvaatimus vain jos perusteina ovat, että 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, 2) päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa tai 3) päätös on muuten lainvastainen.

Oikaisuvaatimusviranomaisen

Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, ja yhteystiedot:

Liikuntavaliokunta		
Kauniaisten kaupunki	Sähköposti:	kirjaamo@kauniainen.fi
Kirjaamo	Puh.	09 50561
Kauniaistentie 10	Faksi:	09 5056 535
PL 52, 02701 KAUNIAINEN	Kirjaamon aukioloaika:	klo 8.00–15.45

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja se on toimitettava kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana. Asian katsotaan kuitenkin tulleen viranomaisen tietoon kirjeen saapumispäivänä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen sisältö ja muoto

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava 1) päätös, johon haetaan oikaisua, 2) se, millaista oikaisua vaaditaan ja 3) millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava oikaisuvaatimuksen tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero. Jos oikaisuvaatimus päätös saadaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Oikaisuvaatimuksen tekijän, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava oikaisuvaatimus. Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitusosoitus

Alla mainittuihin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta myös se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, 2) päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa tai 3) päätös on muuten lainvastainen. Valitusperusteena ei voida käyttää sitä, että päätös on yksityisoikeudellisten säännösten vastainen. Valittajan tulee esittää valituksen perusteet valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Muun lain nojalla tehdyn oikaisuvaatimuksen tai valituksen osalta muutoksenhakuoikeus määräytyy sen lain mukaan.

Valitusviranomainen

Viranomaisen, jolle valitus tehdään, ja yhteystiedot:

Helsingin hallinto-oikeus	Sähköposti:	helsinki.hao@oikeus.fi
Tuomioistuimet-talo	Puh.	029 56 42000
Kirjaamo	Faksi:	029 56 42079
Radanrakentajantie 5	Kirjaamon aukioloaika:	klo 8.00–16.15
00520 HELSINKI		

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Kunnallisvalitus, pykälät: Valitusaika 30 päivää
(katso erillinen muutoksenhakuohje kaava- ja rakennusjärjestysasioissa)

Hallintovalitus, pykälät: Valitusaika päivää
(katso erillinen muutoksenhakuohje)

Muu valitusviranomaisen (katso erillinen muutoksenhakuohje)
pykälät: Valitusaika päivää

Kunnallisvalitusaika ja sen alkaminen

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja se on toimitettava valitusviranomaisen kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana. Asian katsotaan kuitenkin tulleen viranomaisen tietoon kirjeen saapumispäivänä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Kunnallisvalituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
- 3) vaatimusten perustelut;
- 4) mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle. Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite (esim. sähköpostiosoite), johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa valituksessa yhdyshenkilöksi. Jollei yhdyshenkilöä ole ilmoitettu, yhdyshenkilönä toimii valituksessa ensimmäiseksi mainittu valittaja. Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 32 §).

Valitukseen on liitettävä:

- 1) valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- 2) selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeus voi tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukaan periä muutoksenhakuasian käsittelystä oikeudenkäyntimaksun (260 euroa 1.1.2019 alkaen (asetus 1383/2018)).